

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО

София 1051, ул. "Триадница" № 2

тел. 933 90 11; факс: 980 24 15

www.sacp.government.bg

e-mail: sacp@sacp.government.bg

Изх. № 11-03-7
Дата: 13.07.2016г.

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 225 КД 7/16
Дата 19.07.16

ДО
Г-Н БОРИС ВЕЛЧЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

/На Ваш №174 КД от 28.06.2016 г./

СТАНОВИЩЕ

Относно: Искането на Върховния административен съд, петчленен състав на I колегия за установяване на противоконституционност на чл. 37 от Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,**

Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД) е ангажирана по разглежданата проблематика, касаеща положението на децата, настанени в различни специализирани заведения, от гледна точка на мониторинга, който осъществява председателя, като орган за закрила на детето, относно спазване правата на детето. В конкретния случай домовете за временно настаняване на малолетните и непълнолетните (ДВНМН), разкрити от министъра на вътрешните работи, са специализирани заведения за приемане и настаняване на лицата, определени с чл. 35 от Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и чл. 39 от Закона за закрила на детето, като институции, в които може да се настани дете с предприета полицейска закрила. Съгласно чл. 4, ал. 3 от Правилника за организацията и работата на домовете за временно настаняване на малолетни и непълнолетни контрол върху дейността на ДВНМН се упражнява от Централната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни в съответствие със Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните. Председателят на Държавната агенция за закрила на детето не разполага с правомощия да упражнява контрол чрез осъществяване на проверки в този тип институции, съобразно нормата на чл. 17а, ал. 1, т. 14 и 15 от Закона за закрила на детето.

Към настоящия момент на територията на страната функционират 5 ДВНМН.

Децата, които се настаняват в този вид специализирано заведение са деца във висока степен на уязвимост, било поради своята възраст, било заради извършените

прояви, зависимости, било поради това, че са жертви на малтретиране или живеят на улицата, поради липсата на родителска грижа. Съгласно Правилника за организацията и работата на домовете за временно настаняване на малолетни и непълнолетни могат да се настаняват деца на много ниска възраст от 6 годишна до пълнолетие, на които не може да се установи самоличността и местоживеенето; заловени в скитничество, просия, проституция, злоупотреба с алкохол, разпространение или употреба на наркотици или други упойващи вещества; самоволно напуснали заведения за задължително възпитание или принудително лечение; извършили престъпления или противообществени прояви и изпаднали в състояние на безнадзорност, което прави нецелесъобразно оставането им при родителите или лицата, които ги заместват; на които е предоставена полицейска закрила.

Върховният административен съд в своето искане за установяване на противоконституционност в подкрепа на констатацията си се е позовал на раздел III от Решение от 29.11.2011 г. на Европейския съд по правата на човека, по делото „А. и други срещу България”, в който съдът приема, че домовете за временно настаняване на малолетни и непълнолетни са заведения от ресора на Министерството на вътрешните работи и че са подобни на местата за лишаване от свобода.

Трябва да отчетем три важни момента – вида на този тип заведения, продължителността на престоя на децата там и един субективен елемент, който е взимане предвид на съгласието на детето за настаняването. Видно и от самия правилник, който урежда организацията и дейността на този тип заведения, е, че то има белезите на закрит тип, където свободата на придвижване на настанените деца е под определени ограничения, където те са под непрекъснати грижи, контрол и надзор от страна на персонала, има установен дневен режим и вътрешен ред, имат право на облекло, медицински грижи, храна. В чл. 19, т. 5 от Правилника за организацията и работата на домовете за временно настаняване на малолетни и непълнолетни, е изброено на какво имат право настанените деца в ДВНМН, на: „5. (доп. - ДВ, бр. 73 от 2003 г.) престой на открито не по-малко от 3 часа дневно в зависимост от атмосферните условия.”. В подкрепа гореизложеното, е и разпоредбата на чл. 29, ал. 4 от Правилника за организацията и работата на домовете за временно настаняване на малолетни и непълнолетни, съгласно която „(4) Прозорците и вратите на ДВНМН се укрепват с метални решетки или телена мрежа.”.

Съгласно действащата нормативна уредба престоят на децата в тези домове не може да бъде повече от 15 дни, като в изключителни случаи, с разрешение на съответния прокурор, срокът на престоя в дома може да бъде продължен до 2 месеца. Този срок до два месеца показва, че в тези определени случаи престоят на деца в ДВНМН може да не е за непренебрежимо кратък период от време, което би могло да даде негативна отражение и въздействие върху детето, още повече отчитайки, че в тази разпоредба чл. 37 от ЗБППМН няма диференциация на продължителността на настаняването в зависимост от възрастта на детето, не е изключено и повторно настаняване, след кратко прекъсване, за същия дълъг период от време.

Не на последно място като важност трябва да се отдаде внимание и на субективния елемент, въпреки, че не се изисква съгласието на детето за настаняването в тези домове, това не означава, че детето е неспособно във всички случаи да разбира положението си и в тази връзка неспособно да възрази срещу настаняването.

В Общ коментар № 5 (2003) на Комитета по правата на детето на ООН, в раздел „V. Възможност за съдебен контрол на правата” е посочено, че: *„За да имат смисъл правата, трябва да са налице ефективни правни средства за защита при нарушения... Ето защо е необходимо държавите да отделят особено внимание на осигуряването на ефективни, чевствителни към нуждите на детето производства, които да могат да*

се използват от децата и техните представители. Тези производства следва да включват предоставяне на разбираема за детето информация, консултации, застъпничество, включително подкрепа за самозастъпничество, както и достъп до производства по самостоятелно подаване на жалби и до съдилищата, като се осигурява необходимата правна и друга помощ.” Пак в същия коментар **Комитетът подчертава, че икономическите, социални и културни права, както и гражданските и политически права следва да се смятат като подлежащи на съдебен контрол.** Тук, видно от Общ коментар № 5 се включват членове 7, 8, 13 – 17 и член 37, буква „а”, но също и други членове 2, 3, 6 и 12 от Конвенцията на ООН за правата на детето съдържат елементи, които съставляват граждански/политически права.

По смисъла на чл. 3, т. 1 от Конвенцията на ООН за правата на детето „*Висшите интереси на детето са първостепенно съображение във всички действия, отнасящи се до децата, независимо дали са предприети от обществени или частни институции за социално подпомагане, от съдилищата, административните или законодателните органи.*”. Това е един от общите принципи на Конвенцията на ООН за правата на детето, заедно с чл. чл. 2, 6 и 12. В Общ коментар № 14 (2013) на Комитета по правата на детето на ООН се сочи, че Комитетът подчертава, че вземащите решения лица следва да се стремят към мерки, които могат да се преразглеждат или адаптират според обстоятелствата, а не да вземат окончателни и необратими решения. Децата трябва да разполагат с възможността да влияят върху определянето на техните най-добри интереси, това включва зачитане правото на детето свободно да изразява своите възгледи и на тези възгледи да се придава необходимото значение по всички въпроси, отнасящи се до детето. В случаите като този, при който е допустимо да се настанява дете на 6-годишна възраст в ДВНМН, то тези деца имат същите права като останалите деца, като в тези случаи, ако не могат да изразяват своите възгледи или да представляват себе си така, както например едно непълнолетно дете, то тогава трябва да им бъде подсигурано необходимото, вкл. представителство за да бъдат оценени адекватно техните най-добри интереси.

В контекста на гореизложеното, трябва да са налице всички условия, за да бъдат гарантирани най-добрите интереси на детето, които трябва да са първостепенно съображение при приемането на всякакви мерки за изпълнение, което не може да се поставя на едно и също ниво с останалите съображения. Трябва да отчитаме специалното положение на детето – поради неговия правен статут, ниво на зрялост, положение на зависимост. Трябва усилията да са в посока на установяване на действителните желания на детето, настанено в ДВНМН, както по време на самото настаняване, така и след това, както и да са налице необходимите средства за защита.

С уважение,

ОФЕЛИЯ КЪНЕВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ